

TARA NOASTRA

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Abonamentul:

pe 1 an 6 cor.
pe 1/2 an 3—
pe 1/4 an 1.50

ROMANIA:

pe 1 an 10 lei
pe 1/2 an 5—

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Ne mai trebuie limba românească?

— Articol pentru „renegații și moderații.” —

Cu renegații și cu mijlocitorii de pace rușinoasă de obicei nu se discută. În țerile civilizate ei sunt tratați cu dispreț și desgustul cuvenit. La popoarele mai rămase în urmă tratamentul este și mai sumar: li se răspunde pur și simplu prin *suprimare*. Bulgarii și Grecii din Macedonia de pildă, la cari nu există o propagandă de vorbă, ci numai cea de faptă, își binecuvântă trădătorii și transfugii cu ciomege și cu topoare, făcându-i astfel cu totul nepericuloși.

Negreșit, dacă ai sta să alegi între aceste două măsuri, adeseori n'ai ști căreia să-i dai preferință, căci nu poți ști dacă anticii Elini, oameni culți și aceia, nu aveau dreptate când, din cauze de igienă socială, își nimiceau progenerurile anormale. Totuș, însă, noi Românii, cari suntem cu un picior pe pământul civilizației moderne, am adoptat față de renegații noștri un procedeu crutător, lovindu-i numai cu arme morale. Și nici prin gând nu ne trece a-i trage lui Burdea măcar o sperietură nocturnă.

Mai mult chiar. Iată, le facem cinstea a sta odată cu dânșii în mod serios de vorbă. În legătură cu nouăle încercări de maghiarizare, atât de mult sprijinite și promovate de dânșii, vom aborda aici problema: dacă ne mai trebuie nouă o limbă românească sau nu? Nici nu se poate o temă mai interesantă pentru renegați ca aceasta.

Neapărat, după tot felul de a fi și de a gândi al renegatului și al transfugilor de toate categoriile, s'ar părea că ei găsesc limba românească de prisos. Limba este însăși viața națională a unui popor și, odată ce se găsesc Români cari să lucreze pentru idea de stat unitar maghiar, înseamnă că ei au renunțat la dreptul de existență a poporului român ca individualitate aparte în acest stat. Indată ce acești Români admit limba maghiară în școală, administrație și chiar în biserică, în măsura cerută de guverne și legislație, înseamnă că ei consimt și cooperează la dispariția treptată a limbei române. Toți câți se grăbesc să scrie Balázsfalva și Nagyszében și să uite terminii noștri străbuni pentru localități recunosc prin aceasta dreptul de maghiarizare pe de o parte și inferioritatea limbei noastre pe de alta.

Aceste sunt lucruri certe și concluzia logică ar fi, că nimic nu urăște renegatul mai mult și nimic nu dorește mai mult să dispară ca limba românească în Ungaria. Iar noi voim să dovedim că logica aceasta a renegatului, privită

chiar din punctul lui de vedere, este cu totul absurdă.

Lasă că el însuș, pentru a ne combate, are nevoie de limba românească, fiindcă aceasta e singura cale de a-și face prozeliți. Insuș Chiorălă, supranumit Ghedeon, a trebuit să renunțe la păsăreasca lui din Sătmar și să învețe ceva românește pentru a spune uscăturilor cari citesc „Ungaria“, ce mari sunt binefacerile statului ungar și ce dulce va fi viitorul, dacă ne vom lăpădă de limba noastră. Nenorocitul de el însă nu vede cum își taie singur creanga de sub picioare. Fiindcă, odată ce adunătura aceasta de Ghedeoni, după veacuri, vor reuși în opera lor uriașă și — închipu-ți-vă minunea naibii! — ne vor contopi cu poporul unguresc, ce rost mai au ei pe lumea asta? Când nu se va mai vorbi românește și vom fi toți o apă, când „Ungaria“ și „Severinul“, aceste îndopătoare de foști români flămânzi, nu va mai avea pentru cine să apară, (căci misiunea lor va fi implinită), — ce titlu de existență vor mai avea împăciitorii, spionii și renegații? Vai, atunci se vor stinge frumoasele zile din Aranjuez, căci ce rost mai pot avea trădătorii, când nu mai au ce să trazeze? Ce să mai facă renegații dacă nu mai au o limbă, pe care s'o renege, s'o vânză pentru mizerabila lor hrană zilnică?

Iată deci trista perspectivă. Odată cu încetarea limbei noastre pe plaiurile acestui stat, vor încetă și ei transfugii, toată ființa lor hibridă și cu ei toate izvoarele lor de trai lesnicios. Atunci Burzii, Ioneștii, Siegeștii și Moldovenii de astăzi nu vor mai avea ce vinde și nici nu vor mai putea obține onoruri pentru prada furnizată stăpânilor, ci se vor mulțumi cu roluri simple de slugi ungurești veritabile. Ș-abia atunci se vor convinge ce scumpă, ce frumoasă a fost limba românească și pentru dânșii, căci cel puțin le oferă prilejul de exploatare, cum pădurea oferă adăpost tuturor animalelor.

Așa fiind, naște întrebarea: n'ar fi mai cu minte ca renegații să recunoască odată că totuș limba românească nu este atât de prisos și nu merită o atât de groaznică persecuție? Nu e vorba de noi credincioșii, căci la urma urmelor, noi ne vom supune soartei ce ne așteaptă și pe care o merităm. Dar interesul bine priceput al chiar renegaților cere categoric, ca să se mențină limba și cultura românească, dacă nu pentru binele poporului nostru, cel puțin ca mijloc de tradare continuă și ca hrană delicioasă pentru paraziții noștri de toate speciile!

Apponyi contra Românilor.

Mersul instrucțiunii publice dela fericitul baron Eötvös, primul ministru de culte din era constituțională a Ungariei, până în zilele noastre a făcut atâtea salturi mortale, cu atâtea greșeli pedagogice, încât lumea dascălilor se întreabă cu drept cuvânt, dacă în școlile din Ungaria în genere se mai face educațiune și instrucțiune — sau numai politică.

Și lucru ciudat, Ungurii nu-și prea bat capul de părerea ce o au savanții pedagogi asupra școlilor lor, ci merg orbiș înainte, având drept țintă maghiarizarea școlilor cu orice preț.

Dintre toți oamenii lor mai de seamă, nu s'a găsit până la avocatul Vertán din Turda nici barem referent pentruca să reprezinte în parlament politica de maghiarizare în școlile elementare.

La atâta devalvare a ajuns mersul instrucțiunii publice din Ungaria în ultimele 4—5 decenii, și nu se găsește om care să se împotrivescă curentului bolnăvicios de care este stăpânită politica școlară ungară.

Culmea cutezanței și a oarbeii truții a fost rezervată actualului ministru de culte în chestia propunerii religiei în școlile de stat. Ș'a deschis ministrul anume o ușiță prin legea cea nouă a congruei, că preoții cari nu se supun ordonanțelor ministeriale pot fi pedepsiți cu detragerea întregirii dela stat, și dacă nesupunerea aceasta stă în legătură cu vre-o ordinațiune dela superioritatea bisericească, atunci întregirea se reține la tot clerul din întreagă dieceza, deci nu numai la cateheții cu pricina, cari se împotrivesc dorințelor ministrului. Pe ușița aceasta vrea ministrul de culte să intre în sanctuarul bisericii, în sanctuarul altarului, desconsiderând legi fundamentale prin cari s'a garantat *întrebuințarea liberă a limbei rituale* (prin art. IX din 1868 §. 9).

Și dacă noi vom tăceă deocamdată de dragul banului, de bunăseamă ministrul își va ajunge scopul, și încă va face un pas și mai departe, cerând ca preoții cel puțin odată la lună să țină câte o predică ungurească în biserică.

Advocatul Dr. Babeș, vestitul împăciutor, s'a pus să apere biserica în ziarul „Alkotmány“, însă cu motive atât de șubrede și ridicole, cât ni se urcă sângele în cap, văzând că se poate găsi un fiu al bisericii noastre, care să facă o apărare atât de mizerabilă, într-o cauză, per eminentiam, dreaptă și celebră.

Spune domnul Babeș, că preoții nu pot propune religia în limba maghiară pe motivul că nu o cunosc pe deplin și

pe alt motiv șubred, că n'avem cărți rituale în limba maghiară. Motivele aceastea ridicole trebuie să cadă de sine, pentru că cine ar putea opri pe ministru, ca prin argații săi dela culte să îngrijească de traducerea cărților rituale și cine l-ar putea opri să ceară înlăturarea din slujbă a preoților cari nu știu ungurește, și să introducă limba maghiară în biserică?

Dr. Babeș, în loc să spună ministrului, că el nu are drept să ceară învătarea religiei în limba statului, ne îngreunează poziție cu argumente ridicole. Biserica a luat deja poziție hotărâtă în chestia limbei de catehizare. Poziția aceasta e tare și neclătinată și aici nu ne deosebim nici unul, toți suntem de o părere, dela Vlădică până la opincă.

Nu cedăm, căci nu putem cedă, nu de dragul banilor lui Apponyi, ci de dragul limbei noastre, al cărei drept nedisputabil în biserică nu-l trage nimeni la îndoială, cine are scaun la cap.

Și nu putem cedă pentru că poporul nu vrea să cedăm, și în punctul acesta fanatismul poporului nostru nu cunoaște margini.

Ar fi vai de pielea preoților și chiar și de a mai marelui lor, când ar îndrăzni să abandoneze dreptul limbei de catehizare garantat în legile dumnezeiești și în legile țării.

Fie acela cât de sus pus, ar trebui să se dea jos din scaunul său de voe, și dacă nu de voe, de silă.

Aici poporul nostru nu cunoaște târguială, și ne cade bine când putem constata intransigența aceasta atât de pronunțată.

De aci încolo nu ne mai temem că preoții noștri vor cădea în păcatul celor din Marmația, cari au introdus în casele lor limbă străină.

Și nu ne mai temem că Arhieriei și consistoarele noastre vor cedă pornirilor guvernului în chestia limbei.

Rămâne ca poporul, atât de dornic de a-și păstra întregitatea și curățenia limbei sale, să caute ca să îngrijască și

de existența preoților săi, ca să fie și ei la adăpost față de grijile vieții de toate zilele.

Despre aceasta însă vom vorbi altădată, pentru acum semnalăm faptul înveselitor, că în cercurile normative bisericesti ale ambelor biserici române stăm pe lângă nestrămutata hotărâre de a lua lupta pentru limbă pe întreaga linie. Și biruința nu poate fi decât a celor în drept, și căderea a aceluia, care a provocat lupta fără nici o șocotină!

Invățături.

Din prilejul memoriului adresat de medicii români savanților din toată Europa, s'au pornit din partea pressei maghiare o serie nouă de calumnii și minciuni împotriva noastră. Atâtea minciuni și pervertiri scandaloase câte a publicat presa coaliționistă n'au publicat nici cele mai șoviniste ziare de pe vremea „sdrobitorului de naționalități“.

În cei 3 ani de domnie compromițătoare, coaliția a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a întrece în murdării și născociri vechea presă pausalată a guvernelor liberale. Cu minciuna unui program abandonat în momentul pricopselii a început tovărășia coaliționistă, și cu minciuni rău voitoare vrea să-și sfârșiască existența parasitară.

Publicului maghiar îi trebuie senzații: omoruri, atentate, comploturi. Coaliției de-asemenea... căci raportagiul acesta care sgudue nervii cititorilor și le înlănțuie curiozitatea femeiască în mod excesiv, — îi face să piarză din vedere ce se petrece pe arena politică, îi orbește încât nu văd și nu aud ce se petrece în jurul „realizării“ programului coaliționist. Iar dacă astiel de senzații nu se ofere de bună voie, trebuie inventate, cu ori ce preț. Chiar și cu prețul celor mai perverse minciuni și calomnii.

Noi Români ne-am dovedit de cei mai primejdioși dușmani ai visărilor nebune în cari se întrezărește un stat unitar

național-maghiar. Ne-am dovedit de cei mai primejdioși dușmani, fiindcă o clipă măcar n'am părăsit terenul legalității, ci stând pe baza legilor sancționate am cerut și cerem respectarea acestor legi și din partea celor chemați să le păziască și să supravegheze executarea lor.

Impotriva noastră s'au îndreptat dară întotdeauna în rândul întâi toate atacurile perfide ale ziarelor simbrășe ajunse în serviciul — bine plătit — al tovărășiei coaliționiste. Impotriva noastră au fost îndreptate cele mai multe procese de presă, noi am fost obiectul celor mai perfide calomnii — și am trecut peste toate uneltirile aceste: curați, neprihăniți. Murdăria nu ni-a putut atinge. Compromiși n'am rămas noi, ci ei, urzitorii de comploturi, de conspirații și atentate... imaginare.

Noi n'am urmat pilda coaliționistă de-a cumpără presa din străinătate, acea parte a pressei care e venală — fiindcă noi nu dispunem de fondurile discreționare ale coaliției și, înainte de toate, n'am încercat măcar să cumpărăm presa străină, fiindcă n'am avut nevoie s'o facem. În conștiința curățeniei luptelor noastre pentru drepturile celor desmoșteniți, ale celor rămași acasă, pe cari mizeria și prigonirile nu i-au mânăat încă peste apele adânci ale oceanului atlantic, — am stăruit necontenit să ni se aducă dovezi, să se dea în publicitate documentele cu cari făceau atâta paradă....

Și ceace am așteptat s'a întâmplat, fiindcă trebuia să se întâmple. *Presă din străinătate a început să dea o deosebită atenție evenimentelor din Ungaria.* A început să se intereseze de cauzele vecinicele crize ce sguduie țara aceasta. A început să fie mai prevăzătoare chiar și presa străină venală, pentru a nu se compromite în ochii propriilor săi cetitori. Și articolele plătite ale biroului de presă din Budapesta nu mai puteau fi plasate cu atâta ușurință nici chiar în schimbul unor prețuri urcate cu galanteria omului care dă din a altuia...

Singurătate.

*Depart, cine știe în ce oraș ploios
Cu tâmpile în palme vei fi gândind la mine
Privind spre cerul umed, tomnatec, somnoros:*

Depart... cine știe în ce oraș ploios...

*Cu fruntea sprijinită în degetele pale
În ochii tăi, străino, aduni melancolie
Răsfrângi tristeți de toamnă în lacrimile tale*

Cum stai așa... cu fruntea în degetele pale...

*Afară plouă... plouă... și vântul toamnei bate
Cântând întristătoarea și vaga-i melodie
În jurul meu s'asterne pustiu... singurătate*

Afară plouă... plouă... și vântul toamnei bate...

*Și mă gândesc la tine, frumoaso de departe,
La ochii 'n cari se stinge un dor de mângâiere,
La soarta noastră care deapururi ne desparte*

Și mă gândesc la tine frumoaso de departe...

*În sufletu-mi coboară tristeți sfâșietoare
Și golul din odae se 'mprăștie în mine,
Durerea ta, străino, pustiuul tău mă doare*

Și 'n sufletu-mi coboară tristeți sfâșietoare.

*Și-acum, când cade seara din cerul somnoros,
Când tot mai larg se 'ntinde în jurul meu pustiu
Te stingi și tu, ca mine, urzind un vis frumos*

Depart... cine știe în ce oraș ploios...

Paris, 25 August. Victor Eftimiu.

Frica.

Abia parcă se mai potolise viscolul și Smaranda lui moș Cosma pădurarul, infolită 'n scurteciută, se îndreptă pe-o parte spre hanul lui Neagu din capul satului.

Când fata deschise ușa crășmei și intră 'n untru, odată cu ea se strecură și-o dără rece de vifor.

— „Aoleooo, neiculiță, da rea babă mai ești!“ ti zise cărciumarul c'un ton glumeț.

— „Ha... ha... posnaș mai ești, nea Neagule; să fii sănătos.“

— „Și la pungă gros“ — adăogă el, râzând cu mulțumire.

— „I'auzi al dracului „Burtă verde“ gros la pungă, — grăi moș Grigore, veteranul, către săteni.

— „Da nu-i destul că ești gros în burtă, măi Neagule?“

— „Ba-îs destul de gros de gros, n'am ce zice, dar dacă nu-i și punga la fel, apoi să vezi cum slăbește biata mai abitur ca și un ogar“ — răspunse burtoșul, împreunându-și mâinile peste pântec.

Spiritele urmară apoi care mai de care mai aprinse și mai cu coadă.

Veni mai apoi vorba de Ghiță al Frusinei și se mirau cu toți, cum de se poate să 'nebu-nească un creștin din frică.

— „Auzi vorbă! cum să nu se poată? Ba se poate foarte bine. Eu mă mir încă cum de nu l-a găsit mort pe loc“ — căută Neagu să le limpezească mai bine adevărul.

— „Ia taci bre la naiba, îți mai arde și de glume acuși — îl dojeni lelea Casandra a lui Cocoroiu — cum o să piară un suflet din frică?“

În vremea asta se arătă în crășmă al-de-moș Simion, cojocarul.

— „Ei, veniși taman la pont. Ne fii bine-venit moș Simioane, ia stai jos“ — ti zise Neagu, vesel.

— „Despre ce-i vorba?“ — întrebă scurt bătrânul, cerând apoi un rachiaș.

— „De Ghiță al Frusinei și nea Neagu ține că numai din frică s'a smintit de, Dumneata crezi moș Simioane?“ — întrebă Smaranda.

— „Păi de ce n'aș crede, se prea poate și una c'asta, dar rogu-te cum s'a întâmplat cu bietu Ghiță, sârmanul!? Auzii eu dela lelea Manda a lui Radu Oprea, dar n'a știut să-mi spue nici ea cum și ce fel.“

Neagu luă cuvântul:

— „Azi se inchee patru zile, de când el cu al-de Trică Țoie, Nae Frunză, Ilie Câmpăneanu, Stanciu al Iordăcheoaei și încă câțiva, beau colea foarte liniștiți la o masă. Peste o bucată de vreme numai ce intră Ghețu, brigdieru din Roșiori, și vezi, hoțomanu, aduse pe

Și din nou am fost acuzați noi. Tot noi. Am mituit presa. Am cumpărat ziarele cu sume enorme ca să publice articole împotriva „liberalismului“ coaliției... Noi cari nu putem aduna — în sudoarea feții noastre — bani de-ajuns ca să plătim dările grele. Ce ne mai rămâne, ni-o iau tribunalele și Curțile cu jurați... pe calea nenumăratelor procese de presă...

Arma aceasta a calomniării a întrebuit-o presa coaliționistă și politicienii șoviniști și cu prilejul memoriului medicilor din România. Răspunzând la acest memoriu, toți șoviniștii au excelat prin debitarea de fraze patriotice, declamații despre „liberalismul“ guvernelor maghiare și înșirări de calomnii.

Cea mai clasică pildă ni-o oferă răspunsul „Ligei maghiare“, în care se afirmă o minciună perfidă, pe care însuși un maghiar a grăbit s'o desmințiască. E vorba de preoții maghiari din România și declarațiile Episcopului catolic din București...

Când vor încetă oare presa maghiară și politicienii șoviniști cu politica lor meschină?

O nouă școală. Se vede că străduințele ce depune dl Babeș și alți soli ai „impăcării“ nu rămân cu totul infructuoase. Deocamdată putem semnală un rezultat oarecare, anume că se înmulțește numărul acelor cari se cred datori a lua condeiul și a scrie articole în ziaristica maghiară, călăuziți — dragă Doamne, de ideea că ar putea contribui prin bruma lor de înțelepciune la rezolvirea conflictului dintre noi și guvern. Cu un cuvânt, dl Babeș se poate bucura. Incepe să facă școală. Noul discipul care pășeste pe arenă e de astădată un preot rom. gr.-cat. „Brânzeu Miklós“, adevărat cum s'ar zice Dr. Nicolae Brânzeu. Acest părinte Brânzeu a publicat un articol în „Alkotmány“ în care caută să convingă pe Apponyi că cere prea mult în chestia introducerii limbii maghiare în catehizație. Spune de altfel, că dânsul, părintele Brânzeu, a împlinit demult dorința actuală a contelui Apponyi și s'a folosit și până acum de limba maghiară în catehizarea copiilor. Accen-

tuiază cu toată stăruința că a făcut acest lucru cu învoirea autorității sale bisericești. Și multe, multe mai îndrugă acest părinte pe două coloane din ziarul maghiar. Se înțelege că nu vom căuta să stabilim aici exactitatea spuselor acestui colaborator dela „Alkotmány“, nici nu ne vom năzu să combatem argumentația acestui nou împăciuitor. La urma urmei, — cu un părinte Miklós mai mult, sau mai puțin, — neamul ăsta tot o va mai duce... Dar e interesant de reținut faptul: un preot român se crede în drept să scrie articoli de lămurire și înțelegere într'o gazetă ungurească, care totdeauna ne-a înjurat. Și dacă nu ne înșelăm, acest preot eră până mai deunăzi un fervent colaborator al ziarului „Unirea“ din Blaj, unde nu de mult debitase chiar câteva sporovăieli puțin cuviincioase în cari ponegreă memoria mitropolitului Șaguna... Și acum vedeți cum o aduce părintelul, care mai e și doctor... Se dă la brazdă, că el crede așa și pe dincolo... E un fenomen destul de semnificativ... În ori-ce caz „Unirea“ nu are mult noroc cu colaboratorii... După Șiegescu încă unul care se pregătește să treacă bariera...

Cuvinte energice și drepte găsim în articolul „Catehizarea“ din „Telegraful Român“ Nr. 89 care exprimă în termeni clari ilegalitatea revoltătoare a ordinului lui Apponyi. Remarcăm cu bucurie ținuta neșovăitoare și corectă de astădată a organului metropolitan pe cât de neobișnuită, pe atât de mulțumitoare.

Primim la redacție următoarea scrisoare:
Iubitului nostru poet, Octavian Goga

Sibiu.
Tinerimeu din Cârncea mărează de cântărețul neamului nostru și făloasă de cavaleasca-i purtare 'l feliicită și-l asigură de dragostea nemărgenită din incidentul atacurilor joshnice ale „Severinului“. Cârncea, la 14 August 1909.

Romul S. Molin, Cornet Molin, George Molin, Iosif Roșu, George Adam, Achim Cazemir, Savu Birou, Pavel Petrica, Moise Gitta, Ilie Fira, Eftimie Moliniu, Petru Moliniu, Iosif Căzămer, Achim Petrica, George Nicoloviciu, Trifu Molin, Petru Boloșiu, Teodor Măteșon, Ion Birău, George Pincu, Mihai Gărovină, Alexa Birou, Ion Pincu, Vartolomeiu Pincu, Adam Argauc, Ion Micșă, Achim Molin, Damaschin Molin, Paul Matar.

E interesant acest document ferecat cu atâtea iscălituri, căci ne arată măsura popularității de care se bucură tocmai în satul lui cunoscutul individ Șiegescu.

Ghiță cu vorba, de-l făcu să puie rămășag pe rachiu, că el: Ghiță, se va duce chiar atunci noaptea și va aduce candela dela mormântul lelei Tudora a lui moș Părvu.

Ghiță, cum e mare și tare, cu toată batjocura flăcăilor își puse în ambiț și plecă. A doua zi des de dimineată groparii îl găsiră lungit lângă mormânt în starea în care-i și azi. Se vede treaba moș Simioane, că s'a speriat de Baci, câinele lui Ghețu, care eră legat de cruce.

— „Iauzi dumneata, — se miră bătrânul, — dar cine să fi pus câinele acolo? Eu 'mi dau cu gândul că Ghețu.

— „Păi nici vorbă că el, asta se înțelege dela sine. Ce rost aveă Ghețu, așa, hodorontronc: Du-te mă fă așa, că-ți dau să bei. Iși închipuia el pehlivanul că Ghiță o să se sperie și n'o să facă nici o ispravă, dar bun înțeles nu s'așteptă nici el la una c'asta după cum nici noi nu ne așteptam, că-l știam mai curagios.

— „Ei bietu băiat s'a speriat de spurcăciunea aia de câine; o fi mărit și cine știe ce și-o fi închipuit sârmanul. Bine măi băieți, d'astea v'apucați voi!? Doamne, maică precistă, muream și asta n'o mai auzeam, — zise bătrânul, făcându-și semnul crucii. Iacă, vedeți ce aduce o glumă prostească!“

— „Ei, și se poate să fi 'nebunit din frică, moș Simioane? — întrebă toți curioși.

— „Vezi bine, putea să și moară. Ce credeți că Ghiță o mai duce mult, se prăpădește repede sârmanul.“

— „Ți-aduci aminte moș Simioane de istoria ce ne a citit-o domnu învățător la șezătoare din seara întâi de Crăciun? Erai parcă și dumneata?”

— „Da, da eram, frumoasă povestire. Bine ar fi dacă o mai știi să le-o spui și altora, că după cum văd is mai rău ca Toma necredinciosul.“

— „Indată au s'o afe. Iată eu am și cartea și am să le-o citesc. Așa o pot mai bine înțelege și totdeodată are să le intre în cap că nu-i șagă când îl năpădește frica pe om.

Cărciumarul trecu într'o odaie de alături și se întoarse în mâini c'un ciaslov gros și vechiu cu scoarte roșii.

— „Hei, numai potcap și antireu îți lipsește Neagule, c'ai fi popă întreg“ — îi zice un țaran mucălit.

Neagu își trase un scaun lângă ei, își unse gâtul cu un ciocan de rachiu, tuși să-și dreagă glasul și deschizând cartea citi cele ce urmează:

„Focul după vatră arde pălpând; parcă ar povesti un basmu lung, lung fără sfârșit. În preajma lui pe un scăunel stă lelea Ioana, învărtind fusul c'o îndemănare rară, tăinuind cu al-de baba Rada de Iorgu, feciorul lui moș Creța al Petrei, pe care-l luase 'n oaste. Și-o plângeau pe biata Petra

Chestia catehizării.

Conflictul dintre bisericile noastre și ministrul de culte preocupă nu numai presa românească, ci și presa maghiară din capitală și provincie. Pe cât de înălțătoare e, pe deoparte, solidaritatea ce se manifestă în toată presa românească, pe atât de întristător e, de altă parte, că se găsec câțiva zăpăciți, chiar în sânul celor împotriva cărora e îndreptată în locul întâi lovitura, să ia apărarea ministrului de culte.

Așa „Pester Lloyd“ publică un articol de fond, scris de un preot român și intitulat: „Stat în Stat“, în care se vorbește despre conflictul izbucnit între ministrul cultelor contele Apponyi și Mitropolitul Mețianu.

În articol se spun următoarele: Se înțelege foarte ușor de ce biserica greco-orientală română e atât de încăpăținată. În înțelesul cel mai strict al cuvântului biserica română e biserica națională și are o astfel de autonomie, de care nu dispune nici o biserică din lume, nici chiar aceea din România. Autonomia aceasta a fost lătită treptat de unii miniștri astfel că azi biserica română a ajuns o adevărată floare de mimoză care nu suferă cea mai mică atingere.

Trebue să fie orb acela, care nu observă că biserica română și ideia Statului maghiar sunt doi factori contrari, cari neconțin se izbesc unul de altul. Biserica română e un adevărat fier ruginit înfipt în corpul statului maghiar și care a devenit prin intențiunile sale un pericol permanent pentru statul maghiar.

Alături de acest anonim, preotul român gr.-cat. din Petroșeni, Dr. Brânzeiu, publică și el, sub iscălitura proprie, în șovinistul organ clerical „Alkotmány“ un articol în care spune între altele:

„Când mi-s'a comunicat întâia oară ordonanța după care în viitor voi fi obligat a predă și în limba maghiară elementele fundamentale ale credinței și rugăciunile mai obicinuite — în clasele mai înalte ale școlii populare de stat

sârmana că rămăsese fără sprijin acum la vreme de bătrânețe.

Pe laviță stă Rădița dusă pe gânduri.

Și tare eră mândră și frumoasă așa cum ședeă ea. Aveă ochii negri, lucitori ca tăciunii aprinși după vatră, păr negru ca noaptea de-afară fără stele, obrații rumeni ca poamele 'n târg.

Și-apoi Doamne, mult îi stă bine în cămașa-i subțire de borangic cu fluturi lucitori lucrată de mâna ei, prin care se zăreau sânii ei tineri și cu fota-i strânsă 'n jurul mijlocului de-o cingătoare de bete-alese.

Din când în când tinăra fată priveă furiș pe cele două femei, să se incredințeze dacă nu-i văzută, ca nu care cumva ele să-i ghicească gândul.

— „Și de ce n'aș fugi cu el? — cugetă ea. Nu doară mă iubeste? Și apoi cine-i mai frumos și mai chipeș ca Tudor în tot satul?“

Atuncia fața i-se însenină și i-se aprinse de bucurie.

Se gândi apoi la maică-sa că o va lăsa singură.

Va fi și ea poate mahnită și mai ca lelea Petra și se întristă.

Un șuierat prelung se auzi atunci afară dinspre spatele casei.

— „El e“ — șopti ea, tresărind; și luându-și scurteica pe umeri, mai privi pe maică-sa încă odată, care tocmai oftă adânc de mila lelei Petra, și ieși afară cu ochii umezi.

— am exclamat: dar eu am făcut-o aceasta de mult în școalele mele, cu aprobarea episcopului! Sunt anume copii, cari nu știu românește și mai este împrejurarea, că predându-se celelalte studii în limba maghiară în școalele de stat, priceperea și modul de cugetare al copiilor se obicinuesc atât de mult cu limba maghiară în cât și în afară de școală, la joc, acasă și mai ales în căsătoriile mixte și în ținuturile cu diferite naționalități vorbesc ungurește. Pentru aceea, dacă voim să procedăm corect după preceptele pedagogiei este necesar ca și elevilor cu limba maternă română și li-se explice în limba maghiară cea ce voim să înțeleagă și să le rămăie în cap. Acest postulat însă nu se referă numai la principiile mai de căpetenie, ci la întreaga catehizare.....“

În fața acestor aberații, n'avam decât să reproducem expunerile curate și logice ce le publică savantul canonic dela Blaj Dr. Bunea în „Gazeta Transilvaniei“, dovedind cu legea în mână ilegalitatea încercărilor ministrului de culte.

„Părerea mea — zice părintele canonic unui prieten al ziarului, — față cu acest ordin dat de secretarul de stat în numele ministrului, este, că el vatămă legile existente, iar modul, în care domnul secretar de stat voește să-l ducă în deplinire, este despotice și neobișnuit într'un stat de drept.

Legile țării, și anume articolul de lege 38 din 1868 în paragraful 57 asigură episcopilor dreptul de a se îngriji ei înșiși de instrucțiunea religioasă a credincioșilor lor, cari cercetează vr-o școală primară fie comunală, fie de stat. Acelaș drept este asigurat episcopilor și cu privire la instrucțiunea religioasă a școlariilor, cari cercetează vr-o școală secundară de stat, precum se poate vedea din paragraful 9 al articolului de lege 30 din 1883.

Pe temeiul acestor legi, numai episcopii, fără de nici un amestec al ministrului, au dreptul de a hotări, în ce limbă să se predea religiuina pentru acei școlari, cari cercetează vr-o școală primară, ori secundară de stat. Este însă de sine înțeles, că niște episcopi români, ai căror credincioși sunt Români și ale căror biserici folosesc în cultul dumnezeesc numai limba românească, nu puteau să prescrie pentru predarea religiuinei la credincioșii lor români altă limbă, decât numai cea românească. Dispozițiunea aceasta

a episcopilor noștri chiar și guvernul a încuviințat-o, căci în timp de 40 de ani nu s'a aflat nici un ministru maghiar, care să fi pretins dela episcopii noștri, să dispună, ca pentru școlarii români să se predea religiuina și în limba maghiară.

După o practică de 40 de ani, care arată, care este înțelesul și spiritul legilor din Ungaria, vine un secretar de stat și pretinde, ca religiuina să se predea și în limba maghiară, fără să țină seama de legile, cari nu-i permit o astfel de pretensiune.

După legile țării și anume după paragraful 58 din articolul de lege 38 din 1868, chiar și în școalele de stat, fiecare școlar trebuie să-și capete instrucțiunea în limba sa maternă, nu numai din studiul religiuinei, ci și din celelalte obiecte de învățământ!! Cum poate deci pretinde un secretar de stat dela episcopii noștri, cari au jurat înaintea Regelui, că ei pururea vor proceda conform legilor țării, ca ei înșiși să calce în picioare aceste legi, ca ei înșiși să dispună în contra conștiinții lor proprii, ca școlarii să-și capete instrucțiunea în altă limbă, decât cea maternă?

Domnul secretar de stat trebuie să știe, că conform paragrafului 17 din articolul de lege 44 din 1868, statul este dator să se îngrijească, ca fiii naționalităților nemaghiare să fie instruați în limba lor maternă, din toate obiectele de învățământ, nu numai în școalele primare, ci și în cele secundare, până când școlarii trec la vre-o academie ori la universitate. Aceasta fiind datoria statului ungar, cum cutează un secretar de stat să dispună, ca niște copii mici, cari abia sunt în stare să priceapă adevărurile religiuinei chiar și atunci, când li-se predau și explică în limba lor maternă, să fie despoiați de dreptul lor garantat prin lege și să li-se facă imposibilă învățarea cum se cade a acelor adevăruri religioase, cari trebuie să le lumineze cărările vieții?

Dar mai revoltător este modul, în care domnul secretar de stat voește să silească pe episcopi, ca ei înșiși să dispună predarea religiuinei și în limba maghiară. El vine și le zice: ori călcați în picioare legile sancționate, a căror aplicare și observare ați jurat-o înaintea Majestății Sale Regelui apostolic și prin aceasta nesocotiți glasul conștiinții voastre de arhieriei și de păstori sufletesti, ori eu arunc preoțimea voastră în cea mai neagră mizerie, retrăgându-i congrua.

Pusă astfel cestiunea, eu cred că episcopii nu pot să urmeze decât glasul conștiinței lor, iar

preoțimea este datoare să infrunte ori ce prigonire pentru drepturile sfintei biserici, cari pe rând vor fi toate răpite cu amenințări despotice, dacă dela început nu vom ști rezista cu bărbăție.

Episcopii nu pot să-și uite de situația politică a poporului românesc, pe care-l păstoresc dânsii, și care luptă pentru drepturile sale naționale, garantate în parte mică și prin legea de naționalități din 1868. **Lor nu le este iertat să se pună în conflict cu sentimentul public al poporului românesc atunci, când este vorba de respingerea unui atac volnic care este îndreptat în contra existenței naționale a poporului și contra celor mai sfinte drepturi ale bisericii lor.**

A nesocoti sentimentul public al poporului și tradițiile seculare ale bisericii, însemnează a da lovitură de moarte autorității arhieresti!!!“

Spulberarea unei minciuni.

„Liga maghiară“ din Budapesta, voind să salveze situația compromisă a politicii maghiare, răspunzând memoriului medicilor din Regatul liber al României, își exprimase — cu o ne mai pomenită îndrăzneală — mirarea că medicii din România au curagiul să ridice în potriva Maghiarilor invinuirea asupririi politice, când ei înșiși sunt cetățenii unui stat în care „sutele de mii de maghiari-ciângăi n'au nici un drept; în care episcopul catolic a fost silit să interzică preoților săi predicarea în limba maghiară.... etc.“

În numărul trecut, înregistrând minciuna aceasta îndrăsneată, am arătat, pe scurt, cât sunt de lipsite de temei aceste afirmații ale „Ligei maghiare“.

Acum vine cel mai competent factor să desmintească afirmația șoviniștilor dela „Liga maghiară“. Arhiepiscopul catolic din București, interviewat de un redactor din România, a făcut următoarele declarații categorice:

„N'aveți decât să vă duceți Dumnicile la Sf. Vineri și veți auzi predicându-se ungurește, fără ca guvernul să facă cea mai mică obiecție. De altfel, în toate bisericile catolice din regat, și cu osebire la Giurgiu, Târgoviște și Iași, cea mai mare parte din anunțurile bisericesti se fac în ungurește.

— Stiam toate astea, părinte, a observat redactorul — dar voiam să în-

Pe drumul Gura-Suței, un cal ca o năluca răsbate troianul de zăpadă, dispărând puțin câte puțin în zăbranicul sur al nopții cu o fugară păreche îndrăgostită.

Flăcăul, beat de noroc, c'o dragoste nebună își ținea strâns la piept comoara-i mult iubită. I-și îngropă fața în părul ei bogat și o sorbea în sărutări pătimașe; iar ea, împreunându-și mâinile după gâtul lui, îl ținea strâns, rămânând așa multă vreme cu buzele-i rumene, alipite de obrazul lui.

„Vom fi cei mai fericiți Rădițe, va rămni tot satul la fericirea noastră“ — zise flăcăul strângându-și mai mult iubita în goana calului nebun.

Tinăra își plecă capul pe pieptul lui, rămânând tăcută. Într'un târziu ea murmură c'o voce slabă:

„Vai! Tudore, nu știu ce am, o presimțire rea îmi chinue sufletul.“

Uitându-se apoi neclintit în zarea oarbă, o năpădi două șiroaie de lacrimi și poate ar mai fi zis ceva dacă flăcăul nu i-ar fi amuțit graiul astupându-i gura c'un snop de sărutări.

— „N'ai grije, Rădița mea, când Tudor îi cu tine.“

... Fugarii ajunseră a călca drumul dealături cu pădurea, când numai ce prinse a fulgul și vântul să sufle mai dărj; Copacii goi, ca niște schelete oropsite, loviți de vânt trosneau jalnic gemând, ce n'preunat cu șuier de vifor, nășează un cântec trist ca plânsul după mort.

Trecură de pădure, când de odată se auzi în urma lor un urlat prelung și atât de uricios c'ai fi crezut că-i glas de moarte. Frica se năpădi atunci în sufletele închise ale fugarilor.

„Tânărul își aruncă privirea n'urmă și se îngrozî când o sumă de vâpăi scilpinde zări în haina întunecimii oarbe. Dar aveă cal bun și prinse repede curaj. Ascunse fața dragei în minteanul lui și dând goană roibului sburau par'că în valuri nebune de vânt.

Amândoi erau tăcuți. Curajul le revinse sufletele odată cu goana nebună a calului și i întări în credința că vor scăpa teferi. Haita îi urmărea; dar nu eră în stare să-i ajungă. De-acum erau scăpați.

De-odată însă fugarul se opri în loc sforăind, frământând în copite troianul de nea.

În fața lor o altă haită de spurcăciuni trimetea spre ei fiorul rece al morței; iar din urmă moartea grăbea pașii ei rezezi.

Flăcăul dădu pinteni calului spre a se năpusti printre ei, dar el nu înaintă.

Haitele se apropiau urlând. Erau perduți; dar curând le surăse un mijloc de scăpare.

În dreapta lor pe ogor o cruce de piatră stă infptă în pământ. Flăcăul descalică. Își luă iubita în brațe, o îmbrățișă îmbrăbătându-o și o urcă pe cruce; iar el înghenunchind, imploră semnul mântuirii, arma biruinții diavolești, imploră pe Cristos să-i

aibă în paza sa; apoi c'un revolver în mâini, așteptă moartea s'o infrunte; în vreme ce credinciosul animal neliniștit dădea târcoale n jurul crucei nechezând sfășietor.

* * *

A doua zi, cum se crăpă de ziuă, sătenii din Gura-Suței care se duceau în pădure după lemne, rămaseră stane în fața unei priveriști dureroase.

Pe crucea dupe ogor stă un trup de fată cu capul ridicat spre cer, cu ochii mari holbați, cu gura băloasă, deschisă, cu umerii obrăjilor ieșiți și vineți, cu brațele înțepnite de piatra crucei, rece și țapână ca trupul sârmanei nenorocite.

Iar la poalele crucei și mai departe, ca la o asvârlitură de băț, zăceau rămășițele unor ospățuri sălbatice.

Neagu tăcû, închizând cartea, iar țărani mîșcați până'n suflet tăceau ca muți. Pe fețele lor se citea groaza despre asemenea lucruri.

— „Ei, acum sunteți încredințați că poate să piară un suflet din frică, după cum pieri și această nenorocită fată?“

Niciunul nu răspunse; după un răstimp însă, un țaran se ridică și zise:

— „Neagule, e adevărat că cele ce ne citiși te umplu de groază, dar eu tot nu pot să mă domiresc, cum a putut muri fata cea din frică când se știă la adăpost? Asta nu vezi că nu se poate. Ce crezi că ce spun ăștia în cărți sunt fapte întâmplare?“

trebăm mai ales dacă, vre-odinioară n'a existat o dispoziție care să oprească predica ungurească în bisericile d-voastră, căci atunci alegațiunea Ungurilor ar putea fi justificată.

— *Nici odată, dar absolut nici odată, răspunse interlocutorul nostru. Nici odată: nici un guvern, ori care ar fi nuanța sa politică, n'a căutat să împedecă libertatea cultului. Ungurii sunt nebuni când pretind astfel de lucruri. În bisericile noastre se predică în toate limbile, în franțuzește, italienește, în nemțește și în ungurește, și nici odată, v'o repet, guvernele nu s'au formalizat. Și pentru că Ungurii avansează astfel de neadevăruri, spuneti că în București se află o școală catolică ungurească în care toate cursurile, începând cu catehismul și sfârșind cu gimnastica, se predau în ungurește.*

Ungurii știu bine de altfel acest lucru, căci întreținerea acestei școli costă destul de scump pe guvernul din Pesta. Și în timp ce nu există o școală oficială franceză, există una catolică ungurească. Nu-i așa că li se cuvine Maghiarilor să vorbească de intoleranța Românilor? Căci guvernul tolerează această școală ungurească, cu riscul chiar de a semăna vrajba în clerul catolic din București, — clerul latin, german și francez, văzând cu ochi răi preponderanța elementului unguresc“.

Așa glăsuște episcopul care a fost silit „să-și opriască preoții să mai predice în limba ungurească“!

REVISTA POLITICĂ.

Memoriul medicilor cehi. Medicii cehi au adresat și ei un memoriu către membrii congresului medical, în care spun, între altele, că ei nu pot lua parte la un astfel de congres de la care frații lor, slovaci, lipsesc.

Șovinismul maghiar ucide tot ce nu este maghiar, chiar și cultura și e imposibil ca altă cultură să se desvolte pe lângă cea maghiară.

Se vorbește mai departe în memoriu despre prigonirile maghiarilor. Autoritățile maghiare fac totul pentru maghiarizare, calcă legi, și dacă nu se poate altfel pe cei rezistenți îi bagă în temniță. Amintește cazul doctorului slovac Srobar, care a fost condamnat la un an închisoare și

— „Ba nu, nici eu nu zic asta. Domnu învătător când l-am întrebat și eu acesta mi-a spus că unele istorioare nu sunt lucruri petrecute, dar mi-a spus că acești cărturari scriu lucruri închipuite dar care s'ar putea întâmpla în lume.“

— „Ba-i vorbă, eu asta n'o cred.“

— „Nici noi“ — adăose mai multe voci de țărani.

Moș Simion Cojocarul se pregătea să zică ceva, dar în vremea asta niște țipete se auziră dinspre spatele crășmei. Cu toții alergară afară. Două femei: o bătrână și lelea Frusina, mama lui Ghiță, ieșiră în drum sbierând. Țăranii dădră atunci năvală în casa lui Ghiță, care tocmai își dăduse sufletul în mâinile babei Nastasia.

Șerbănică-Ilfov, 1909. P. G. Cătunaru.

Cartea de aur, vol. V., a apărut zilele acestea Valoroasa publicație a dlui T. V. Păcățian cuprinde activitatea publică a deputaților români din Camera ungară aleși în ciclul parlamentar din anii 1869—72. Ca și celelalte volume, lucrarea domnului Păcățian cuprinde un material important care trebuie să fie cunoscut de toți cari vor să aibă o privire clară asupra mișcării politice din trecutul nostru apropiat. Prețul volumului de aproape 800 p. e 10 cor.

900 coroane amendă pentru că a atras atențiunea neamului său ca să-și cultive limba. Amintește mai departe și incidentul colegului său Dr. Alexandru Vaida Voevod, petrecut în Camera maghiară, care a fost tratat acolo într'un mod cu adevărat asiatic.

Medicii trebuie să-și ridice cuvântul în contra acestor nedreptăți și e de datoria lor să demaște înaintea Europei faptele maghiarilor, cari ei însuși spun despre dânșii că sunt cel mai nobil și cel mai ospital popor.

Memoriul a fost iscălit de doctorii Hlav, Iaroslav, Pesmina, Potynek și alții.

Maghiarii, prin politica lor, reușesc să-și sporiască numărul... prietenilor!

Lupta pentru limbă. Consistorul plenar al diecezei Aradului, în ședința sa de Vineri, ținută sub președinția P. S. Sale a Episcopului I Papp, a refuzat categoric executarea ordinațiunilor lui Apponyi și a interzis, sub pedeapsă disciplinară, tuturor cateheților să întrebuințeze la instrucția studiului religiei altă limbă, decât limba liturgică a bisericii noastre — limba românească. Hotărîrea aceasta, care s'a adus în unanimitate, a fost precedată de o vie revoltă împotriva acestui atac temerar împotriva dreptului autonom al bisericii române.

Suntem convinși că și celelalte episcopii române vor ști să apere dreptul limbii noastre cu aceiaș energie și solidaritate înălțătoare.

Congresul medical și stările sanitare din Ungaria. Ministrul de agricultură oferă membrilor congresului câteva butelii de vin de Tokay, — pe cari membrii îi refuză — iar în țară stăpânește stările cele mai triste în ce privește sănătatea publică.

Despre aceste lipsuri ridică vâlul ziarul „Népszava“ într'un articol de fond scris din prilejul deschiderii congresului. Realitatea ce ne-o înfățișează organul socialist e revoltător de trist.

Chiar și în Budapesta sunt o grămadă de locuințe insalubre, în cari trăesc indeseuite, pe un spaț îngust, familii numeroase. În capitala Ungariei sunt 1917 locuințe suterane și mai bine de 27,000 de locatari cari, noapte de noapte, își închiriază un pat, într'o cameră mică în care mai trăesc alți 5-6 inși, copii, fete, femei, d'avalma. După Petersburg, Budapesta dă cel mai mare contingent de morți de ftizie. Pentru armată se cheltuiesc 250 de milioane... iar în Ungaria întreagă nu sunt decât vre-o 400 de spitaturi, abia un sfert pe câte are mica Elveție!

În ospiciile pentru alienați sunt în total 2512 paturi, pe când numărul nefericitorilor a căror minte s'a întunecat e de 42,245....

Conflictul bisericilor noastre cu ministrul de culte. „Telegraful român“ publică scrisoarea adresată de ministrul de culte Apponyi, la 23 Decembrie 1908, mitropolitului Mețianu, conținând reînnoirea ordonanței sale în chestia limbii de catehizare, — precum și răspunsul mitropolitului la adresa ministrului de culte.

În acest răspuns, documentat cu articole de legi, se stăruie pentru dreptul limbii române ca limbă de catehizare.

Audiența lui Wekerle la Majestatea Sa. În cursul săptămânii viitoare, Maj. Sa va primi în audiență, la Ischl, pe ministrul-președinte Wekerle, pentru a ascultă raportul lui asupra situației politice.

După Wekerle, care nu va face decât o expunere generală a situației, probabil vor fi primiți și alți politicieni.

Kossuth Franți și cauzele crizei. Venind din Brașov, unde și-a ținut darea de seamă, secretarul de stat Sztérényi s'a abătut și pe la

Karlsbad, unde petrece stăpânul său Kossuth care a și început numai decât să facă declarații politice.

A acordat o intrevvedere unui redactor dela „N. Fr. Presse“, căruia i-a declarat că:

„Cauza crizei, e că deși partidul independist, care e în majoritate, are un program care se bazează (?) pe legile țării sancționate de Maj. Sa, totuș nu-și poate realiza programul. A doua cauză e că partidul independist n'a putut să accepte (?) misiunea de-a alcătui un guvern, după ce guvernul coaliționist și-a dat demisia....“

Aceste sunt cauzele constituționale ale crizei... „din care coroana nu poate ieși prin dizolvarea Camerelor, fiind că partidul independist s'ar întoarce și mai întărit....“

„Criza nu se poate rezolvi decât rezolvindu-se, mai înainte, chestia reformelor electorale.. Cu anumite modificări, proiectul lui Andrássyi va putea să ajungă lege....“ etc.

Sărmanul Kossuth Franți, slab elev mai e..

Conflictul pentru limba de catehizare.

— Declarațiile contelui Apponyi. —

Precum se știe, în o parte a pressei începuse a se afirma că ordinațiunea ministrului de culte în chestia limbii de catehizare a fost dată de secretarul de stat Tóth János, fără prealabila aprobare a ministrului Apponyi.

Apponyi grăbește să desmințescă afirmația aceasta. Primind pe un redactor dela litografiatul „Keleti Ertesítő“ din Budapesta i-a comunicat următoarele:

„Trebuie să vă declar înainte de toate că este greșită părerea cum că ordinul în chestiune ar fi fost publicat de secretarul de stat Tóth fără știrea mea. Afacerea s'a discutat în mod amănunțit încă înainte plecării mele, astfel că ordinul corespunde intențiunilor mele din toate punctele de vedere.“

În ce privește partea esențială a chestiunii, vă pot spune că rezistența bisericii române este lipsită de ori ce bază legală, pe când ordinul este strict legal. El se bazează pe legile existente. Eu nu pot înțelege revoltarea bisericii române, cu atât mai puțin cu cât prin ordinul meu se vor înduleci câteva dispoziții mult mai severe cari au existat până acum.

Prin acel ordin se cere ca în clasele superioare ale școlilor de stat, învățământul religiei să se predea și în limba ungară.

Acesta este minimul pe care'l cerem în interesul statului ungar și la care nu vom renunța sub nici o împrejurare.

Ordinul e conciliant și se va pune în vigoare așa cum este.

Asupra detaliilor punerii în aplicare nu vă pot spune nimic. Repet însă că ordinul este legal.“

Redactorul:

— Credeți că lucrurile se vor petrece în ordine?

Ministrul Apponyi (într'un ton energic): „Nu numai că cred aceasta, dar v'o și garantez!“

Episcopul reformat L. Erős publică un articol într'un ziar din Dobrițin în care se ocupă de ordinul ministrului Apponyi, spunând între altele că dânșul este partizanul libertății și autonomiei bisericilor și protestează, ca și Calvin, contra amestecului statului în afacerile interne ale bisericii. Cu toate acestea însă autonomia bisericii nu poate merge până acolo ca să se pună în conflict cu interesele vitale ale statului și să se manifesteze pe tărâmul politic.

Episcopul Erős spune că predarea învățământului religiei în limba ungară s'ar considera de cătră români ca un delict canonic.

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

O operă de valoare. Zilele acestea a apărut o carte de o importanță deosebită pentru noi. E *monografia istorică a mitropolitului Andrei Șaguna* scrisă de profesorul Dr. Ioan Lupaș. Este cea dintâi lucrare de acest fel pregătită cu aparat științific și cu puterea de pătrundere a unui spirit clar și obiectiv. În cele patru sute de pagini ale puternicului volum se înfățișază toate peripețiile vieții bogate a marelui arhieru și se trec la răvaș, până în mici amănunte, toate împrejurările cari pot scoate la iveală însușirile acestui suflet complicat. Zăgrăvind viața lui Șaguna, autorul ne arată toate tainele dezvoltării noastre politice, culturale și bisericești cu care a fost în legătură atât de strânsă această figură providențială a trecutului nostru. Cartea d-lui Lupaș, asupra căreia vom reveni mai pe larg într'unul din numerii apropiați ai revistei, e cel mai frumos prinos de recunoștință ce s'a putut aduce memoriei lui Șaguna și trebuie să fie citită de toți câți vor să-și câștige o îndrumare luminată asupra trecutului nostru.

Date și documente cu privire la istoricul bisericii gr.-or. române din Oradea mare, — de Nicolae Firu. E o monografie lucrată cu toată hărnicia în care se arată istoricul bisericii ortodoxe din Oradea și se publică unele documente de interes istoric. Prețul e 1 cor., și se poate comanda dela oficiul parohial din Oradea mare.

Colaboratorii „Ungariei“. De câteva luni încoace, fișica lui Grigută din Cluj publică, sub felurite pseudonimuri, o serie de articole istorico-științifice de valoare cam contestabilă.

Publicarea acestor articole ne-ar lăsa reci, dacă autorul lor nu ar provoca nedumeriri... Știți cine scrie aceste articole?... Preotul român Dr. Ștefan Pop din Iezvin, colaborator al ziarelor noastre cinstite și autor al unor lucrări destul de respectabile.

Nu crede, oare, dl părinte din Iezvin că societatea unor Gedeoni și Grigute nu-i face nici o cinste și că nu e compatibil cu cinstea românească să acorzi colaborarea ta unei fișici ca „Ungaria“ — chiar dacă îți „plătește“ lucrările?

Turneul soților Bârsanu. Terminându-și turneul artistic orașele mai însemnate dela noi, simpaticii noștri artiști dramatici s'au întors la București, pentru a-și relua activitatea pe scena Teatrului Național.

Artiștii noștri au fost primiți pretutindeni cu căldură și dragoste de care s'au învrednicit prin frumoasele lor prestațiuni.

Publicul românesc care va veni la Sibiu, cu prilejul adunării generale a „Asociațiunii“, poate va avea fericirea să vază pe soții Bârsanu în două roluri noi.

Deputatul Vaida între alegătorii săi.

Insoțit de colegii săi, domnii Dr. T. Mihali și Dr. I. Maniu, energicul deputat al cercului Ighiu a fost, la 20 August, în munții apuseni, pentru a sta de vorbă cu alegătorii săi, întruniți în comuna Bucium, și a le lămuri situația politică, în care a ajuns țara pe urma stăpânirii coaliționiste.

Avântat și plin de vervă ca totdeauna, dl Vaida a făcut o critică severă a politicii guvernului și a fiecărui ministru în parte, — cu excepția nulității sale a ministrului de comerț.

Au mai luat cuvântul deputații Mihali și Maniu. După aceste discursuri, s'a primit, la propunerea preotului Ion Agărbiceanu, următoarea

Moțiune:

„Alegătorii și poporul din Bucium, cercul electoral al Ighiului, cu prilejul dării de samă

a deputatului lor Dr. Alexandru Vaida-Voevod, își exprimă cea mai vie mulțumită față de activitatea sa parlamentară, precum și a celorlalți deputați români și țin să-și manifesteze alipirea lor nestrămutată față de clubul deputaților naționaliști, și-i roagă, ca pe cum înainte, așa și pe viitor să fie apărătorii drepturilor noastre celor mai sfinte, singurii adevărați interpreți a dorințelor popoarelor din țară, să stăruiască cu energie pentru introducerea reformelor promise de înaltul suveran, indeosebi a votului universal, egal, secret, să lupte din răsuperi împotriva noielor ordinațiuni a ministrului Apponyi cu privire la propunerea religiei în limba maghiară la școalele de stat, asigurându-i că toată lupta lor pentru dreptate va fi sprijinită de alegătorii și poporul, cari i-au trimis în dieta țării.“

Intrunirea a fost foarte bine cercetată. Au azistat la ea câteva mii de oameni din comunele cele mai depărtate. Au fost de față și un număr frumos de dame din Bucium, Abrud, Câmpeni și alte comune.

Deputaților noștri li s'au făcut, pretutindeni pe unde au trecut, călduroase ovații de dragoste și alipire.

Mentalitatea țaranului român ardelean.

În una din zile treceam pe strada „Szent-egyház utcza“ din Cluș și aud doi țărani dela Munți, sfātuindu-se. Unul zice „Da! ce? ai mai venit la Cluș“.

— „Am venit aici, pe la Domnii ăștia, să-i mai văd!“

— „Bine ai făcut! Că dacă nu venim noi la ei, vin ei la noi!“

Câtă psihologie în acest scurt dialog!

Cât de mult spun aceste două trei cuvinte, spuse în simplitatea minții țărănești! Câte re-produccii libere psihice nu revoacă ele în mintea unui cunoscător adevărat al stărilor noastre din această patrie! Cine ar' putea să le spună? Cine ar' putea să le înșire pe toate?

E grea, de tot grea poziția țaranului român din Ardeal și numai acela o poate aprecia, care s'a născut din părinți țărani și a petrecut multă vreme în mijlocul lor. Să nu-și închipuie domnișorii ieșiți din familii inteligente, că cunosc în deajuns pe țaranul nostru. Toată cunoștința și părerea lor despre această clasă de oameni este bazată pe câteva observații și acele făcute în pripă.

Atari observații nu trag mult în cumpănă unei judecăți juste și cu atât mai puțin ne îndreptățesc a emite păreri asupra firei țaranului, ori chiar a încerca să stabilești proceduri de urmat față cu el. Românul are un proverb, care sună „Numai atunci vei cunoaște pe cineva deplin, dacă vei fi mâncat cu el o majă de sare“. Ca să cunoști acum firea unei clase de oameni, oare câte mâji de sare ai să mânânci?

Suntem departe de a cunoaște pe țaranul român în întregitatea ființei sale. Ceeace știm e mai mult o sumă de cunoștințe, câștigate la fața locului în un anumit ținut, unde ne-a fost dat să ne naștem și să petrecem mai mult. Pe țărani din alte părți îi cunoaștem numai după observații supraficiale, ce ni s'a dat să le facem cu ocazia unei călătorii în fugă prin acele ținuturi ori după spusele altora, ori apoi după observația ținută la câte un individ, luat drept prototip al aceluia ținut.

Pe baza ăstorfel de intuiții și spuse ne punem și facem generalizări. Nu-i vorbă, *generalizarea* încă e un *criteriu logic*, relativ la adevăritatea unui lucru, dar nu e scopul și cu atât mai puțin cel mai de preț criteriu. Adevărătatea lor atarnă dela mulțimea unui mare, ori mai mică a cursurilor analoge supuse *comparației psihice*. Există dovezi *particularități* și de fire și *ființă* românească după ținuturi așa numite *individualități psihice colective*. Numai studiate acestea sin-

guratic și apoi supuse unei prelucrări logice amănunțite și conștiențioase ne pot da drept rezultat: *nota dominantă a caracterului românesc*. Până la o atare sintetizare și apoi sistemizare mai avem de a aștepta căci spre acest scop se cer multe studii premergătoare de antropologie filologie, sociologie și etnologie. Fără de acestea nu e cu putință a studia firea Românului în deplinătatea sa.

Cu toate acestea și din cât știm până acum putem face anumite concluzii cari vor redă unele trăsături de caracter, din cari cu vremea ne vom putea forma părerea cu privire la întreaga ființă a Românului.

Premițând aceste considerații să mi se deo-voe a supune analizei dialogul dintre cei doi țărani ardeleni.

Iată ce va să zică: Țaranul dela noi nu bucuroș își face de lucru cu domnii, căci știe din experiență că cine-și face de lucru cu Domnii mai totdeauna o pățește.

Vreme îndelungată trăind în iobăgie, i-a rămas drept moștenire din moși strămoși cât o putea să se ferească de a avea daraveri cu domnii, cari mai totdeauna l-au păcălit. Mai de mult îl păcăleau numai cei de alt neam, căci d-ni de români nu prea erau. Acum îl păcălesc domnii de român, de cari sunt destui prin toate colțurile țării. De pe cine să trăiască? De pe spatele țaranului român, căci țaranul străin nu le prea duce bănuții la punga domnului român. Sunt rari cazurile acesta. Și și atunci numai în cazul unei extreme necesități. Rar vezi țărani străini pe la cancelariile românești, pe când de ai noștri merg la cele străine cu diumul. Unde zace oare cauza acestui fenomen? Nu m'ași incumeta să dau răspunsul, căci mă tem a nu greși în aprecierea mea. La tot cazul primo loco în lipsa de cultură suficientă. Apoi în al doilea rând în lipsa unei *hotăriri mari umane* din partea noastră. E îndărătnic țaranul, e incredul, e mereu cuprias de temerea să nu fie păcălit, dar, apoi noi cărturarii datori suntem să-l creștem nu cu băta, ci cu *duhul blândetei*, iertându-i multe pentru prostia lui. Are acest țaran și calități eminente, cari nu trebuie să le omorim prin o tratare prea aspră și din înălțime. El e copil în firea lui și ca atare să-l tratăm. Mulți greșesc în punctul acesta, de aceea nu arareori auzim zicându-se despre vre-un solgăbirău, ori notarăș român, că e mai rău decât unul străin. Adevărul e, că nu e mai rău, dar el cu ochii lui tulburi așa-l vede. Ni se cere deci să fim cu îndelungă răbdare și lesne iertători acestui fiu necioplit al neamului nostru, datori suntem să-l legăm de noi și să-l ducem la desăvârșirea culturală la cari dorim să ajungă. O vorbă bună, un gest prietinesc de multeori ajunge mai mult, ca o predică de cuvinte goale. O inviduere bună venită la timp ajută mai mult ca ori-ce ca să ni-l câștigăm de aderent.

Când cei doi țărani se sfātuiau în felul arătat despre domni, de bunăseamă se gândiau la necazurile cele multe de pe la dregătorii, de procesele numeroase ce le are, de execuțiile și licitațiile ce-i merg pe cap zilnic, de mulțimea de comisii ce ies prin comune, de citațiile numeroase, ce duc țărănimea cu grămada pe la judecăți, răpindu-le atât timp necesar pentru munca obositoare a pământului!

Da! greu trăește țaranul nostru! Mult are să suferă! Toate acestea din cauza prostiei lui, din lipsa unei culturi mai superioare, din respingere și nebagare de seamă. Ca să le aibă pe acestea datori suntem noi intelectualii să nu-l luăm cu furca cea lungă ci să-l tratăm blând, instruându-l și educându-l.

Dr. Petru Șpan.

CRONICA EXTERNĂ.

Abdicarea regelui Greciei? Se anunță din Londra că regele Greciei, Gheorghe, amărît de turburările politice interne și externe, ar fi abdicat. Știrea nu e confirmată încă în mod oficial.

Ziarul „Empros“ anunță că maiorul Messarla, adjutantul regelui George, a făcut la 23 August st. n. într'un cerc de prieteni câteva destăinuri cu privire la svonul despre abdicarea regelui.

Messarla a spus că regele i-a comunicat atât lui cât și altor persoane cari au fost în ultimul timp în audiență la rege, că vrea să renunțe la tron în favoarea principelui moștenitor. Cauza acestei hotărîri ar fi insuccesul politicii externe a Greciei și situația internă creată de acest insucces. Nu puțin a contribuit la aceasta și revolta ofițerilor. Când regele s'a convins că mișcarea ofițerilor are un caracter antidinastic pronunțat, el și-a schimbat planul și a hotărît să părăsească Grecia împreună cu familia sa. După spusele maiorului Messarla această hotărîre încă nu e definitivă.

Criza internă a avut drept urmare și demisia ministerului lui Rallys și constituirea unui nou cabinet.

D. Trianfillacos are portofoliul internelor, Extaris cel de finanțe, căpitanul de marină Damians e ministrul marinei, Panaghiottis Zaumis a primit portofoliul instrucțiunii publice.

În capitală și în toate provinciile domnește cea mai desăvârșită liniște.

Noul minister este inspirat în politica sa externă de sentimente sincere și constante de pace și va continua să aibă o atitudine corectă și leală, față de marile Puteri. Va prezenta Camerei un proiect de reforme asigurând o dezvoltare normală a țării și utilizarea eficace a resurselor ei.

În urma decretului amnistiind pe militari, trupele revoluționare s'au întors în cazarmă fără incident.

Opiniunea publică este liniștită și așteaptă cu încredere convocarea Camerelor. Ofițerii și trupele au aclamat pe rege. Colonelul Borlar, șeful mișcării, i-a invitat să reintre în legalitate și disciplină.

Chestia Cretană. Pe chestia cretană au căzut două guverne răsboinice: atât cabinetul turcesc, cât și cabinetul grecesc au fost nevoite să-și dea demisia. Cabinetele noi proclamă un program mult mai pacinic, așa încât rezolvirea chestiunii cretane nu va întârzi mult.

Ministrul turcesc Gryparis a dat Porții în numele guvernului grec declarațiunea că noul cabinet va urma ca și cel vechiu o politică sinceră de amicitie față de Turcia și că va căuta să întărească bunele raporturi dintre cele două state. În urma noilor demersuri făcute de dl Gryparis cu privire la boicotare marele vizir și ministrul de externe au promis că boicotarea se va sfârși peste câteva zile.

„Politische Correspondenz“ din Viena află următoarele din Londra:

Ultimul răspuns al Porței către puterile protectoare probează că guvernul turc a ajuns stăpân pe situația internă, lucru care la un moment dat părea a fi imposibil din cauza curenților șovinist din Turcia.

Succesul stăruințelor comune ale marilor puteri este în afară de ori ce îndoielă. Aceste stăruințe ar fi putut să întâmpine mari dificultăți, dacă demersurile puterilor protectoare n'ar fi găsit un sprijin puternic în atitudinea rezervată a Austriei și Germaniei.

Criza Cretană a contribuit foarte mult la întărirea încrederii între puterile europene.

„Corriere della Sera“ din Milano se ocupă într'un articol de chestiunea Cretană și se in-

treabă ce s'ar întâmplă dacă cretanilor le-ar trece prin gând să trimită deputați în parlamentul grecesc.

Nu de mult Austro-Ungaria s'a aflat într'o situație identică și s'a grăbit să rezolve chestiunea prin anexarea Bosniei și Herțegovinei.

Italia a fost întotdeauna contra retragerii trupelor internaționale din Creta. În cele din urmă însă ea a cedat sub influența Angliei.

Starea de asediu în Macedonia. Din cauza atentatelor multe săvârșite în vremile din urmă, cât și din cauza crizei ce domnește în Macedonia, Mahmut Şevket paşa s'a văzut nevoit să proclame starea de asediu.

ECONOMIE.

Intrunirea agricolă din Ruși. Comitetul „Reuniunii române agricole din comitatul Sibiului“, reprezentat prin membrii săi, domnii Romul Simu, Victor Tordășianu și Aurel Coșciuc, a ținut o intrunire agricolă în comuna Ruși, aparținătoare comitatului Sibiului, Duminecă în 22 August n. a. c.

Intrunirea s'a început la ora 11 $\frac{1}{2}$ a. m., în biserică, fiind prezidată de d-l R. Simu, în fața unui număr frumos de locuitori români ai comunei, bărbați și femei, în frunte cu părintele Ioan Ioanoviciu, cu d-l învățător I. p. Șerban, și câțiva tineri, absolvenți de gimnaziu, de pedagogie și ascultători de silvicultură din comună și împrejurime.

Intrunirea a deschis-o d-l Simu prin o vorbire, în care arată interesul ce Reuniunea de agricultură îl poartă populațiunii române din comitatul Sibiului, arată starea înapoiată a poporului nostru față de poporul săsesc conlocuitor în această comună, indică căile și mijloacele prin cari el și-ar putea îmbunătăți situația nefavorabilă de astăzi cu o situație mai bună: prin o lucrare a ceea ce rațională a agrilor, fânătelor și pășunilor, prin cultura pe o scară întinsă a pomilor, viilor și albinelor, prin hârnicie, păstrare și înfrânare, mri ales dela băuturi, părăsind calea cărcimei și îndrăgind calea bisericii, iar fiilor săi pregătindu-le un viitor mai bun, dându-i să învețe diferite meserii. După aceste prezidentul deschide adunarea și dă cuvântul d-lui Aurel Coșciuc, profesor de agronomie, care vorbește la înțelesul poporului, despre folosul pomăritului, prezentându-l drept un ram economic care și numai singur poate să schimbe, cu timp, întreagă fața comunei, aducând indestulare pretutindeni unde astăzi stăpânește lipsa și sărăcia. În fine spune că Reuniunea de agricultură stă oricând bucuroasă la dispoziția oamenilor cu sfatul și cu fapta, procurându-le altoi de soiuri bune și arătându-le, la fața locului, cum trebuie plantați și îngrijiți. Prelegerea d-lui Coșciuc a fost foarte izbutită și suntem convinși că ea va avea drept urmare o pornire a poporului din această comună, spre calea culturii raționale și în masă a pomăritului.

D-l Simu ține apoi o prelegere instructivă despre cultura albinelor, arătând folosul acestui ram economic pentru popor, arătând că fiecare plugar ar trebui să cultive și stupi, pentru-ca și în chipul acesta să adaugă la îmbunătățirea stării sale nepriincioase de astăzi.

Prelegerea a fost ascultată cu multă atențiune și credem că va avea urmări reale pentru introducerea stupăritului în comună.

A urmat la cuvânt dl Victor Tordășianu, vorbind, pe înțelesul tuturor, despre folosul însoțirilor de credit sătești sistem Reiffaisen, și arătând, prin exemple, folosul ce rezultă din aceste însoțiri pentru membrii lor. Rezultatul real al acestei vorbiri a fost hotărârea a 25 de fruntași ai comunei de a înființa o astfel de însoțire. Ei s'au constituit deja, au subscris statutele și a rămas ca ele să fie înaintate de către comitetul Reuniunii agricole la tribunal spre înregistrare.

Adunarea s'a încheiat la orele 3 d. a. în urma căreia ne-am întrunit în casa părintelui Ioanoviciu servindu-se oaspeților din alte comune un prânz.

La orele 5 s'a continuat cu membrii însoțirii de credit o convorbire de o oră asupra mai multor înprejurări referitoare la însoțirea de credit în înființare și asupra mașinilor agricole ce ar trebui să-și procure, cum și a mașinilor, ce Reuniunea agricolă le poate împrumută spre folosire.

La orele 6 lucrările întrunirii s'au încheiat și în scurt timp după aceea oaspeții străini, împreună cu conferențiarul și-au luat ziua bună, îndepărtându-se veseli de buna ispravă săvârșită.

ȘTIRI.

Reprezentanța fundațiunii Gozdu s'a întrunit Sâmbătă în Sibiiu, pentru rezolvirea agențelor curente, între cari și împărțirea stipendiilor. Pentru a participa la ședințe au sosit la Sibiiu P. S. Sa, Episcopul Ioan I. Papp, al Aradului, P. C. Sa, protosincelul G. G. Bogoevici secretarul fundațiunii, și ilustrii domni: Dr. Iosif Gall, Ioan cav. de Pușcariu, Avram Berlogia și Nicolau Poynar, iar din Sibiiu ia parte la ședințe dl Parteniu Cosma. Ședințele sunt conduse de I. P. S. Sa Arhiepiscopul și Metropolitul Ioan Mețianu.

Congresul medical din Budapesta. Duminecă, la oarele 11, s'a deschis în reduta orașului al XVI-lea congres medical internațional. La congres participă vre-o 3500 membri. Sunt reprezentate următoarele state:

Franța cu 34 reprezentanți, Statele Unite 27, Canada 12, Italia 10, Austria 10, Rusia 8, Japonia 8, Germania 7, Argentina 6, Bulgaria 5, Belgia 5, Bavaria 5, Spania 5, Irlanda 4, Grecia 3, Mexic 3, Olanda 3, Cuba 3, Elveția 3, Danemarca 3, Uruguay 3, Suedia 2, Serbia 2, Chile 2, India 2, Australia, Turcia, Portugalia, Norvegia, Nicaragua, Monaco, Zelanda-Nouă, Hamburg, Brema, Meklenburg, Baden și Nürnberg câte un membru.

Următoarele universități au fost reprezentate: Anglia și Irlanda 11, Italia 7, Rusia, Austria, și Statele Unite 6, Franța 5, Elveția și Spania 3, Suedia, Portugalia, Olanda și Kanada 2, Insulele Filipine, Belgia, Grecia, Norvegia, Uruguay și Australia câte 1.

În total afară de Ungaria au fost reprezentate la congres 77 universități.

Congresul a fost deschis de către Coloman Müller, directorul Spitalelor din Budapesta. La deschidere a azistat și arhiducele Iosif, căruia președintele i-a arătat recunoștința congresului pentru că a primit titlul de profesor. Arhiducele a răspuns în câteva cuvinte, invitând congresul să-și înceapă activitatea.

Müller a făcut o dare de seamă despre dezvoltarea științei medicale de la ultimul congres până azi și a arătat scopul congresului.

A luat cuvântul apoi Dr. Gross, secretarul comitetului organizator, care a vorbit despre lucrările acestui comitet care s'a pus în legătură cu 38 comitete naționale din diferite state.

La congres participă și următorii medici români.

D nii V. Babeș, Constantin Angelescu și Jean Paianu, chirurg la spitalul Filantropia din București — așa anunță ziarele din România. „Lupta“ din Budapesta constată, însă, că a luat toate informațiunile posibile, dar prezența acestor medici români nu se confirmă.

Monument independenței. Comitetul de inițiativă pentru ridicarea unui monument al independenței române la Craiova au prezentat regelui Carol macheta monumentului turnată în bronz. Este o lucrare a sculptorului Pavelescu, car este stabilit în Florența, unde are un frumos atelier.

Macheta a fost oferită ca dar suveranei române, reginei Elisabeta, din partea artistului. Monumentul va avea o înălțime de zece metri și se compune din statua regelui, generalii Cernat, Lahovari, căpitanul Zănescu comandantul bateriei la patru soldați lângă tunuri.

Reclamă caraghioasă. Intr'un ziar românesc din capitală cetim, pe pagina din urmă, o reclamă care îți atrage atențiunea prin imperativul tipărit cu litere grase: „Români țineți laolaltă, sprijiniți pe ai voștri!“

Și cine sunt acești „ai noștri“ pe cari trebuie să-i sprijinim? Sunt „unsere Lait“, frații — Koch.

Reclamă caraghioasă sau.....?

Demonstrații anticehe în Viena. În seara de 30 August au avut loc, în Viena, în apropierea clubului ceh Narodni Dum, sgomotoase demonstrații împotriva Cehilor. Peste 300 de germani naționali s'au adunat în fața clubului și au izbucnit în strigăte ostile și fluierături. Demonstrații au încercat să pătrundă și în localul clubului, dar au fost împiedecați de poliție. Demonstrații, în cea mai mare parte elemente tinere, au cutreerat apoi stradele învecinate, spărgând geamurile localurilor cehe.

S'au făcut mai multe arestări.

Sat fără — crâsmă. S'a întâmplat și minunea aceasta. Satul fericit se numește Mesentea, o comună drăgălașă la poalele munților apuseni lângă Teiuș (com. Albei de jos). De trei săptămâni Mesentea nu mai are crâsmă; i-a mers atât de „bine“, încât nici darea nu și-a putut-o plăti, iar finanții i-au detras licența de beuturi. Sătenii se simt bine, cetesc gazete, iar tineretul se prinde în horă. Nimeni nu-și mai dorește crâsmă.

Intr'adevăr fericit sat! („G. Tr.“)

Necrolog. Dr. I. T. Mera, medic român bine cunoscut din Karlsbad, a încetat subit din viață în Viena. Dr. Mera era foarte căutat de pacienții stabilimentului dela Karlsbad, fiind un om pedant și foarte conștientos. S'a născut în Siria unde trăiesc și acum membri de ai familiei. Dumnezeu să-l odihnească!

Nemulțumiri între ofițerii turci. Din Constantinopole se anunță că în urma legii prin care toți ofițerii avansați pe nedrept pe vremea lui Abdul-Hamid vor fi retrogradați, o mare nemulțumire domnește în corpul ofițeresc.

Mulți generali de divizie au fost retrogradați la gradul de coloneli. Alți ofițeri sunt nemulțumiți din cauză, că nu pot să fie avansați în locul ofițerilor foști favoriți ai lui Abdul-Hamid.

Zeppelin sosește cu balonul la Berlin. Antagonismul națiunilor a găsit nou prilej să se manifeste. De când s'au reluat, cu mai multă energie și stăruință și, în același timp, cu mai multe sortiri de izbândă, încercările de-a cuceri aierul, între Franța și Germania s'a pornit o luptă strașnică de rivalitate. Conte Zeppelin, care a făcut cu un balon construit de el mai multe ascensiuni, mai multe sau mai puțin succese, a fost sprijinit de întreaga Germanie cu căldură, încât a putut să-și reia, după fiecare nesucces, reconstruirea balonului.

Rivalitatea aceasta s'a manifestat mai ales acum Duminecă, cu prilejul ultimei călătorii a contelui Zeppelin. Decând francezul Blériot a trecut cu monoplanul său canalul Măneci, care desparte Franța de insulele britanice, Germania a dorit să aibă și ea un succes egal... Și l-a avut.

Contele Zeppelin a făcut, cu balonul său, lunga călătorie dela Bitterfeld până la Berlin, unde a fost primit cu un entuziasm excesiv.

În Bitterfeld, toată noaptea o mulțime enormă a așteptat la gară sosirea contelui Zeppelin, căruia i-s'a făcut o primire măreață.

În urmă s'a procedat la examinarea balonului, la care a asistat și Zeppelin, însoțit de inginerii Dür și Schivatz. La orele 7 și jum. a apărut balonul, în care se află Zeppelin cu fiul său. Publicul l-a primit cu urale și cântând imnul „Deutschland, Deutschland über alles“.

La orele 8.30 a apărut la Witenberg, la orizont, balonul și a sosit la orele 8.40, plecând numai decât înspre Berlin, unde sute de mii de oameni așteptau sosirea balonului.

Pe vârful primăriei s'a ridicat o tribună în care au luat loc membrii consiliului comunal și diferiți cetățeni fruntași ai Capitalei imperiului.

Stradele sunt pline de curioși, circulația este foarte anevoioasă. Au fost multe accidente, mai mulți indivizi au leșinat.

La orele 10.45 a sosit muzica militară, iar la orele 11.30 a venit împăratul, împărăteasa și întreaga curte.

Câteva minute mai târziu a apărut și balonul, făcând mai multe evoluțiuni în aer la o înălțime de 250 metri, și apoi s'a scorbit încet până la o înălțime de 50 metri.

Publicul a privit în mijlocul celei mai mari liniște. La toate bisericile se trăgeau în timpul acesta clopotele.

La orele 12.20 balonul și-a terminat evoluțiunile și s'a îndreptat spre câmpul Tegel, unde a debarcat la ora 1.50. Muzica militară a intonat un marș, după care publicul entuziasmat a cântat: „Deutschland, Deutschland über alles“.

Imediat ce balonul a debarcat, împăratul s'a îndreptat spre Zeppelin. — Acesta a salutat militarmente pe împăratul Wilhelm, care i-a întins mâna zămbind, apoi l-a prezentat împărătesei.

Apoi a fost salutat din partea primarului, în numele orașului Berlin.

După ce a terminat primarul, s'a apropiat automobilul imperial, în care au luat loc împăratul Wilhelm, împărăteasa și contele Zeppelin.

Zeppelin a voit să ocupe loc în partea stângă, însă împăratul i-a oferit locul din dreapta. Automobilul s'a îndreptat spre palat.

Pe tot parcursul Zeppelin a fost aclamat cu entuziasm de către mulțime care falfăia pălăriile batistele și arunca flori.

Intrarea contelui Zeppelin în Berlin a fost un adevărat triumf.

La palat împăratul a dat un prânz de gală în onoarea contelui Zeppelin. Zeppelin a stat la masă în dreapta împăratului.

La dejun a asistat Contele Zeppelin și inginerii Dür și Kober. Împăratul a ciocnit paharul său cu fiecare dintre ei.

S'au rostit mai multe toasturi.

Împăratul Wilhelm a spus între altele, că se simte foarte fericit că Zeppelin a învins în sfârșit, și că-i fericit și pentru faptul, că Zeppelin va prezenta balonul și amicalui său împăratul Francisc Iosif.

În urmă împăratul Wilhelm și Contele Zeppelin au apărut împreună la fereastră, unde au fost aclamați de o mulțime imensă.

Comemorarea luptelor din 1809. La 28 Aug. au avut loc în Innsbruck și Tirolul întreg mari serbări de comemorare a luptelor ce le-au dus Tirolezii, în 1809, împotriva lui Napoleon I. La serbările din Innsbruck a luat parte și Maj. Sa guvernatorul provinciei, mareșalul Kathrein a rostit un discurs în nemțește, apoi în Italianește, reînviind uniunea strănsă făurită de strămoșii cu Casa de Habsburg. Mulțimea a răspuns prin mii de „Hoch“ și de „Evviva!“.

Împăratul a răspuns în nemțește și italianește spunând că tirolezii au dat mereu în război probe de iubire de patrie. Apoi Suveranul a depus o coroană pe monumentul eroului Andreias Hofer, reîntorcându-se mai pe urmă la Hofburg. Ovațiunile s'au reînviat.

La 11 a. m. un cortegiu de vânători italieni trecu în fața Împăratului; la 5 jum. a fost

un prânz la Hofburg; la 7 jum. a avut loc reprezentatie la teatrul orașului.

Panorama universală de pe promenada. Bretter a avut săptămâna aceasta un succes deosebit cu seria de tablouri din București și Sinaia. Panorama a fost în permanentă tixită de lume, care s'a îndepărtat foarte încântată de cele văzute.

Un căpitan Koepenik în Bulgaria. Publicul din Belgrad se pasionează de aventurile ofițerului Coicev care a organizat o bandă de tâlhari cu ajutorul căreia a săvârșit o mulțime de hoții. Ultima lovitură a ofițerului are multă asemănare cu aventura faimosului căpitan Koepenik din Germania.

Șeful bandei, Coicev, împreună cu tovarășii săi de tâlhărie, s'au îmbrăcat în uniforme polițienești anume cumpărate și știind că în satul Diucukioi se află bogătașul Hagi Ibrahim, au hotărât să-l jefuiască.

Pentru aceasta bandiții veniră noaptea în sat și sub motiv că vor să facă o perchizițiune lui Hagi Ibrahim, chemară pe primarul satului. Aci în fața lui, luară mai multe arme de la bogătaș. 101 napoleoni găsiți au fost sechestrați sub motiv că vor să-i ducă la Sofia. Primarul și toți locuitorii crezură că au de a face cu adevărați ofițeri de poliție pentru care lucru nu au opus nici o rezistență bandiților. Tocmai târziu, fiul jefuitului se luă după tâlhari cari dispărură în puterea nopței.

Autoritățile polițienești din Staminaca fură vestite și în scurtă vreme reușiră să aresteze pe tâlhari.

Coicev are la activul său o mulțime de hoții, escrocherii și alte delictе.

El a înșelat o mulțime de tinere fete, promițându-le să le ia în căsătorie, apoi parte le-a părăsit, parte le-a vândut pe la casele de toleranță.

Instiintare. Drept răspuns la nenumăratele scrisori, ce ni-se adresează pe cătră învățătorii noștri, comunicăm următoarele:

În urma ordinului P. V. Consistor mitropolitan, o comisiune a lucrat „Planul general și planul particular al oarelor prescrise pentru școalele primare cu 1, 2, 3 învățători, din întreaga provincie mitropolitană gr.-cat. de Alba-Iulie și Făgăraș.

Aceste orare, după ce au fost aprobate, s'au și tipărit în limba română și limba maghiară și se pot procura dela Librăria seminarului teol. gr.-cat. din Blaj, — toate combinate în o broșură, cu prețul de 2 coroane porto 30 fileri.

Toate aceste planuri, 12 la număr, sunt compuse în consonanță deplină cu Art. XXVII — 1907. Au formatul recerut, mărimea 52/40 cm., așa încât, după ce se vor subscrie de directorul școlii și învățător, se pot afișa în fiecare școală.

Atragem atențiunea tuturor senatelor noastre școlare, precum și a învățătorilor noștri asupra acestei lucrări unice în felul ei, care va ușora și promovă în mod însemnat munca învățătorului român, având fiecare după trebuință gata atât orarul general, cât și orarul particular, cu ocupațiunile directe și silente.

Totodată Vă aducem la cunoștință cumcă se gată și Noul plan de învățământ însoțit de un îndreptar practic-metodic. Această lucrare va da cam 12 coale tipărite, octav mare și se va pune sub tipar la începutul lunii Septemvrie, îndată ce se va aproba de către Arhireii și inspectorii noștri școlari, — convocați pe zilele 2—6 Septemvrie a. c. st. n. la ședința plenară.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: DEMETRU MARCU.